

Posudek na diplomovou práci Terezy Šimečkové *Holokaust očima dítěte. Dětská perspektiva v dílech Jerzyho Kosinského, Arnošta Lustiga a Elie Wiesela*

Tématu šoa/holocaustu není v české literární a kulturní vědě stále ještě věnovaná náležitá pozornost. Jedním z desiderat je evidence a zhodnocení dokumentárních i fikčních děl prezentovaných dětským a mladistvým vypravěčem. Části tohoto úkolu se ujala Tereza Šimečková, která je zapojena do aktivit nedávno vzniklého Centra pro studium holocaustu a židovské literatury (zúčastnila se např. mezinárodních workshopů v Łodzi i v Praze, z nichž vyjdou knižní sborníky). Tereza ve své diplomové práci srovnává několik děl, dva texty fikční literatury s pozadím aktuálního světa (Kosinského román *Nabarvené ptáče*, Lustigova povídka *Děti z Noci a naděje*, oba autoři přežili šoa jako děti) a jeden text literatury memoárové (próza *Noc Elieho Wiesela*, o dva roky mladšího než Lustig a o pět let staršího než Kosinski). Soustřeďuje se přitom hlavně na příznačné rysy narativu dětské perspektivy, "jakým způsobem dítě vnímá traumatizující zážitky holocaustu a jak se tento pohled promítá do literárního zpracování", a to na úrovni jazyka, stylu a jednotlivých motivů. Komparativní zřetel a orientace v zahraniční sekundární literatuře (dvě základní knižní studie Sue Vice z univerzity v Sheffieldu jsou přístupné jenom v angličtině) patří k přednostem práce.

Analýza jednotlivých textů ukázala, že dětský pohled na šoa se podstatně odlišuje od běžného pohledu dospělého. Například pro dětského vypravěče nejsou podstatné faktografické údaje. Z Kosinského románu nepoznáme, kde se většina děje odehrává (patrně ve východním Polsku), ani to, zda je chlapec Žid (i když je to pravděpodobné). Naopak se v něm objevují pohádkové motivy, analogie s přírodním a zvířecím světem, které rozmyšlují reálné obrysy fikčního světa. Tereza Šimečková si u Kosinského všimá toho, že i když je formálně text reprodukován jedním vypravěčem, ve skutečnosti se objevují vyprávějící hlasy dva (prožívající hlas z minulosti a současný hlas z doby těsně po válce, kdy příběh končí). Při analýze Lustigovy povídky *Děti* upozorňuje na rozdíl jednotlivých verzí textu. Právě z hlediska využití dětské perspektivy se jeví jako nejucelenější poslední (třetí) verze z roku 1999. I v *Dětech* najdeme stejně jako v *Nabarveném ptáčeti* dětskou imaginaci, zaměření na detaily, absenci širších souvislostí. Ale Lustigova povídka se přitom hodnotovým vyzněním od Kosinského románu zcela liší, zobrazuje totiž "obecně lidské na pozadí toho nelidského". Nad prózou Elieho Wiesela autorka práce klade otázku, zda jde o dětskou narativní perspektivu. Odpovídá na ni tak, že jde sice o dílo napsané s odstupem dospělým vypravěčem, ale dětská perspektiva vnímání se do něho přesto zčásti promítá. Mimo jiné se to projevuje v motivu, který je do značné míry přítomný ve všech sledovaných prózách, v předčasném dospění. Děti si v situaci ohrožení života musely osvojit normy chování dospělých, jinak by nepřežily. "Wieselův hrdina je stále ještě dítě, ale zároveň je již také dospělým. Na jedné straně je bojácný a zranitelný, na druhé straně je zodpovědný za svého otce, chce být silný a podržet jej v nejtěžších chvílích." Dětská perspektiva, která dominuje v předchozích dvou prózách, je tak u Wiesela přítomná v druhém plánu.

Z dosavadního textu posudku je zřejmé, že diplomová práce Terezy Šimečkové svou hodnotou nejen splňuje, ale překračuje kladené požadavky. Autorka se výborně orientuje jak v teoretické literatuře, tak v literatuře o holocaustu. Prokázala schopnost vnímavé interpretace literárního díla. Dokáže precizně a výstižně formulovat. Práci velmi rád doporučuji k obhajobě.

